

Zagrebačka konferencija o primijenjenoj etici

(16.- 18. lipnja 2011.)

Područje primijenjene etike jedno je od aktivnijih i zanimljivijih područja suvremene filozofije. Primijenjena se etika bavi praktičnim moralnim problemima poput eutanazije, siromaštva, pravde i mnogih drugih. Također, u njoj razlikujemo pristupe dotičnim problemima – samim tim, ona daje mnogo prostora za zanimljive rasprave i kritike. S tim je na umu organizirana Zagrebačka konferencija o primijenjenoj etici 2011. (ZAEC) koja je održana 16. – 18. lipnja 2011. u Zagrebu na kampusu Borongaj u organizaciji Udruge za promicanje filozofije i Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Sastojala se od tri plenarna predavanja i šesnaest izlaganja koja su održali stručnjaci iz cijeloga svijeta.

Konferenciju su 16. lipnja 2011. otvorili Aleksa Bjeliš, rektor Sveučilišta u Zagrebu te Zvonimir Čuljak, voditelj Hrvatskih studija uvodnim riječima. Prvo predavanje toga dana bilo je ono plenarno Zbigniewa Szawarskog (Varšava, Poljska) *The social roots of applied ethics*. U svom je predavanju autor govorio o moralnom i političkom pluralizmu koji je nastao kao odgovor moralnom monizmu te istaknuo da u njemu nema moralnih istina ni stručnjaka. Zaključio je da je zadaća primijenjene etike naučiti ljude da smo svi slobodni misliti racionalno i odlučivati o moralnim problemima. Zatim je slijedilo izlaganje Snježane Prijić-Samaržije (Rijeka) pod nazivom *Contraception: natural, artificial, (im)moral* u kojem je analizirala bioetičke argumente protiv kontracepcije te ih usporedila s onima protiv umjetne kontracepcije pronađenima u literaturi o filozofiji seksualnosti. U zadnjemu dijelu izlaganja argumentirala je protiv stava G.E.M. Anscombea i J. Finnisa da je umjetna kontracepcija moralno diskutabilnija od prirodnih metoda kontracepcije. Darko Polšek iz Zagreba izlagao je na temu "*Procreative liberty*": *what kind of liberty and right is it?* gdje je zagovarao stav da bi pravo na razmnožavanje trebalo spadati u prava raspolaganja, a ne u prava zahtijevanja te je pokušao dati prikaz praktičnih i političkih posljedica toga zahtjeva. Daniela Cutas (Stockholm, Švedska) održala je izlaganje pod nazivom *Can/should fathers be parents too? On shared post-separation parenting* u kojemu je željela ispitati što je roditelj i što pojedini roditelj znači za dijete. Posebice se osvrnula na usporedbu Švedske i Rumunjske po pitanju uloga roditelja nakon razdvajanja ili razvoda koje se u tim zemljama uvelike razlikuju. Zatim je Jovan Babić (Beograd, Srbija) u izlaganju *Applying ethics – some preliminary remarks* istaknuo tri prema njegovu mišljenju temeljna problema koje susrećemo u primijenjenoj etici: prvi je univerzalnost, načelo koje kaže da moramo opravdati sve zabrane, ali ne moramo isto učiniti za ono što je dopušteno. Zatim, da često nemamo potrebnu jasnoću i preciznost kada se suočavamo s određenim moralnim pitanjima

te na kraju princip primata aktualnosti koji kaže da će svaki set razloga koji opravdava neko djelovanje, koliko god oni bili dobri, u budućnosti pokazati nedovoljnim i neprikladnim. Sljedeće izlaganje bilo je ono Tomislava Bracanovića (Zagreb) koji je ujedno bio i jedan od organizatora konferencije, a govorio je na temu *Darwinian considerations and applied ethics*. U svome je izlaganju autor kritizirao stav da evolucijska razmatranja nemaju normativan ni preskriptivan sadržaj te je argumentirao da evolucijska razmatranja itekako igraju određenu ulogu u samoj etici i primijenjenoj etici koja je veća od pukoga iznošenja empirijskih činjenica. Cecilia Nardini i Christopher Wareham (Milano, Italija) u svom su izlaganju pod naslovom *Applying the precautionary principle to synthetic biology: Deliberation, probability and the precautionary paradox* govorili o rastućoj potrebi, koju je donio napredak u sintetičkoj biologiji, da se princip predostrožnosti ponovno razmotri. Zadnje izlaganje prvoga dana pod nazivom *Joint criminal enterprise and collective responsibility: Some philosophical implications of international justice* održao je Tomislav Janović (Zagreb) koji je uz Tomislava Bracanovića bio jedan od organizatora konferencije. Autor je u svome izlaganju istaknuo poteškoće u određivanju kolektivne odgovornosti i kolektivnoga djelovanja na primjeru hrvatskih generala optuženih za ratne zločine te pokazao kakve to etičke implikacije povlači za sobom.

Drugi je dan konferencije započeo izlaganjem Mihaele Frunze (Cluj-Napoca, Rumunjska) pod nazivom *New Classification of ELPAT for living organ donation* kojim je autorica željela predstaviti novo određenje doniranja organa koje nije opterećeno religioznim ili etičkim pojmovima. U tom određenju autorica razlikuje određenu i neodređenu donaciju, od kojih se prva još dijeli na izravnu i neizravnu. Sljedeće izlaganje bilo je *Importance of an active role of research community in biopolicy formation process: The case study of hESC policy in Czech Republic and Slovakia* Petera Sykore (Trnava, Slovačka), u kojemu je autor govorio o razlikama u istraživačkim zajednicama u Slovačkoj i Češkoj te naveo razloge tih razlika. Autor zaključuje da je za bolje stanje češke istraživačke zajednice zaslužan lobi za istraživanje i bolji status znanosti u društvu. Sandu Frunza (Cluj-Napoca, Rumunjska) održao je izlaganje pod naslovom *The need for a model of social responsibility in the public health system of Romania* u kojemu je govorio o potrebi etičkog modela koji će uređivati aktivnosti i preraspodjelu resursa u zdravstvenom sustavu. Adrian Kuźniar (Varšava, Poljska) održao je izlaganje *Metaethical internalism and moral realism* u kojemu je kritizirao *de dicto* internalistički kognitivizam i argumentirao u prilog *de re* internalističkom kognitivizmu. Nakon njega, izlaganje pod nazivom *Bodies, persons and respect for humanity: A Kantian look at the permissibility of organ commerce and donation* održala je Lina Papadaki sa Sveučilišta u Kreti iz Grčke. U svome je izlaganju autorica, gledajući njegovu etiku, željela pokazati da bi Kant prodavanje organa smatrao neetičnim i nedopustivim jer se čovjek nikada ne smije koristiti kao sredstvo. Neven Petrović (Rijeka) u svome je izlaganju *Killing the innocent: The case of September 11* kroz određene konzekvencionalističke i deontološke principe dao primjere u kojima bi bilo opravdano srušiti avion pun nevi-

nih ljudi. Aleksandar je Pavković sa Sveučilišta Macquire u Sydneyu, Australija i Sveučilišta Macau, Kina govorio na temu *The right to secede: do we really need it?*. Autor je u izlaganju pokazao koji su problemi povezani s pravom na odcjepljenje i zašto smatra da je to pravo nepotrebno. Posljednje predavanje drugoga dana bilo je plenarno, a održao ga je Neven Sesardić, jedan od trenutno istaknutijih hrvatskih filozofa. Sesardić je profesor filozofije na Sveučilištu Langan u Kini, a glavna područja interesa su mu filozofija znanosti i filozofija biologije. U svom predavanju naslovljenom *Philosophers in politics: When reason goes to holiday* govorio je o zanimljivoj nesrazmjeri između onoga što filozofi zagovaraju u svojim djelima – suvislost i pažljiva argumentacija – te onoga što rade kada govore (i djeluju) o određenim političkim pitanjima – loše prosudbe i traljavo razmišljanje.

Treći dan, ujedno i zadnji dan konferencije, plenarno predavanje *Global poverty: What are our obligations?* u Rektoratu zagrebačkoga sveučilišta održao je Peter Singer, jedan od najvećih svjetskih stručnjaka na području etike. U svome predavanju pokazao je koje su naše obveze prema siromašnim ljudima u svijetu te istaknuo da su one mnogo zahtjevnije nego što se to obično misli. Autor govori o ljudima koji si mogu priuštiti ono što im zapravo i ne treba te o njihovoj obvezi da pomognu siromašnima. Također, daje prikaz argumenata protiv toga stajališta. Na kraju zaključuje da većina ljudi ne ispunjava svoje etičke obveze prema siromašnim ljudima svijeta, iako imaju i sredstva te priliku da to čine.

Sama konferencija bila je vrlo dobro organizirana, što je bilo vidljivo u broju stručnih predavača iz cijeloga svijeta i kvaliteti samih predavanja. Posjećenost predavanja bila je ispod očekivanja, osim na posljednjem predavanju Petera Singera. Bez obzira na to, svako predavanje popraćeno je zanimljivim i žustrim raspravama sudionika koji su izjavili da je konferencija bila prilično uspješna te izrazili želju da se konferencija nastavi organizirati i sljedećih godina.

Luka Pospis
Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu
luka.pospis@gmail.com